Language Czech
Text

NeodchÃ¡zÃm! Jen se mÄnÃm. A nÃ¡strojem zmÄny je kÅ¯rovec

V NÃ¡rodnÃm parku ÄeskÃ© Å vÃ½carsko nachÃ¡zÃme **dva zcela odliÅ¡nÃ© typy lesa**. Jeden je **pÅirozenÃ½** (nebo pÅÃrodÄ blÃzkÃ½), svÃ½m sloÅ¾enÃm dokÃ¡Å¾e bÃ½t **velmi pestrÃ½**. OdolÃ¡vÃ¡ mnoha nepÅÃznivÃ½m vlivÅ¯m, kterÃ½m je vystaven. V lÃ©tÄ snÃ¡Å¡Ã dlouhodobÃ¡ sucha, v zimÄ tvrdÃ© mrazy.

PÅÃrodÄ blÃzkÃ½ smÃ¡Å¡enÃ½ les v NÃ¡rodnÃm parku ÄeskÃ© Å vÃ½carsko. Foto: VÃ¡clav Sojka

DruhÃ½ typ lesa byl v minulosti zaklÃ¡dÃ¡n lidmi, naposledy ve 20. a 30. letech minulÃ©ho stoletÃ po rozsÃ¡hlÃ© mniÅ¡kovÃ© kalamitÄ, kterÃ¡ zdecimovala pÅedchozÃ **nepÅ¯vodnÃ** lidmi zaloÅ¾enÃ½ les. Ve snaze relativnÄ rychle zÃskat dobÅe zpracovatelnÃ© dÅevo nechali lesnÃ hospodÃ¡Åi **vysÃ¡zet** novÃ© **smrkovÃ© kultury**. Na zdejÅ¡Ãch nepÅÃliÅ¡ vhodnÃ½ch stanoviÅ¡tÃch vÅ¡ak byly smrÄiny vÅ¾dy **nÃ¡chylnÃ© a zÃ¡vislÃ© na lidskÃ© pÃ©Äi**.

NepÅ¯vodnÃ smrkovÃ½ les v NÃ¡rodnÃm parku ÄeskÃ© Å vÃ½carsko. Foto: VÃ¡clav Sojka

ChtÄli jste mne mÃt podle vlastnÃch pÅedstav. Ale jÃ¡ jsem ve skuteÄnosti jinÃ½!

Aby **ÄlovÄk** v lesÃch mohl **pohodlnÄ** a bez velkÃ© nÃ¡mahy **hospodaÅit**, musely bÃ½t ÄistÃ©, **stromy stejnÃ©ho druhu a vÄku**, co nejrovnÄjÅ¡Ã a **pravidelnÄ uspoÅÃ¡danÃ©**. Proto pod slovem les chÃ¡peme mnohem vÃce lesy kulturnÃ, neÅ¾ ty pÅirozenÃ©.

KulturnÃ les - pravidelnÄ uspoÅÃ¡danÃ© stromy stejnÃ©ho druhu a stÃ¡ÅÃ, na zemi "Äisto". Foto: VÃ¡clav Sojka

Na **pÅirozenÃ© lesy** naopak mÃ¡me tendenci hledÄt **skrz prsty**. Mnohdy mluvÃme o nepoÅÃ¡dku, houÅ¡tÃ, **Å¡patnÄ snÃ¡Å¡Ãme** pohledy na **odumÃrajÃcÃ** Äi dokonce mrtvÃ© **stromy**, tlejÃcÃ dÅevo leÅ¾ÃcÃ **kÅÃÅ¾em krÃ¡Å¾em**. Ale prÃ¡vÄ to je **skuteÄnÃ¡ podstata** pÅirozenÃ©ho **lesa**. Å½ije pestÅe a vlastnÃm ÅÃ¡dem.

PÅ□irozenÃ½ les - pestrÃ¡ mozaika stromÅ¯ rÅ¯znÃ©ho druhu a stÃ¡Å□Ã, bohatÃ½ podrost, spousta leÅ¾ÃcÃho i stojÃcÃho odumÅ□elÃ©ho dÅ□eva. Foto: Richard Nagel

Vychovali jste mne citlivÃ©ho a nÃ¡chylnÃ©ho k nemocem. A pak se museli dlouhÃ© roky bÃ¡t, Å¾e pÅ□ijde "on"

Samostatnou kapitolou (nejen) v NÃ¡rodnÃm parku Ä□eskÃ© Å vÃ½carsko jsou jiÅ¾ zmÃnÄ□nÃ© **smrkovÃ© monokultury. Smrk** je dÅ□evinou, kterÃ© vyhovuje chlad a deÅ¡tivÃ© poÄ□asÃ, proto jej pÅ□irozenÄ□ **nachÃ¡zÃme** pÅ□edevÅ¡Ãm **v horÃ¡ch**. PÅ□esto **se lidÃ© rozhodli** pÄ□stovat jej i na Ãºzemà Ä□eskÃ©ho Å vÃ½carska, v nÃzkÃ½ch nadmoÅ□skÃ½ch vÃ½Å¡kÃ¡ch a na **rychle vysychajÃcÃm pÃsÄ□itÃ©m podloÅ¾Ã**.

Smrky pÅ□i nedostatku vody rychle ztrÃ¡cejÃ obranyschopnost: Foto: VÃ¡clav Sojka

MÄ□lkÃ½ talÃÅ□ovÃ½ **koÅ□enovÃ½ systÃ©m** smrkÅ¯ proto v suchÃ½ch obdobÃch **nedosÃ¡hne k vodÄ□**. Stromy se dostÃ¡vajÃ do stresu. A nejen ony. StrachujÃ se i lidÃ©, protoÅ¾e vÄ□dÃ, Å¾e **oslabenÃ© stromy** jsou vyhledÃ¡vÃ¡ny lÃ½koÅ¾routem smrkovÃ½m. **ObÃ¡vanÃ½ â□□kÅ¯rovecâ□□!** PÅ□i sebemenÅ¡Ãm nÃ¡znaku jeho pÅ□Ãtomnosti se jej proto lidÃ© snaÅ¾ili co nejrychleji z lesa odstranit.

UsychajÃcÃ smrkovÃ½ les je pro lÃ½koÅ¾routa snadnou koÅ□istÃ. Foto: VÃ¡clav Sojka

Pak jste pochopili a snaÅ¾ili se mne zmÄ□nit. Abych byl silnÄ□jÅ¡Ã a zÅ¯stal zelenÃ½...

KulturnÃ smrÄ□iny dÄ□laly od samÃ©ho vzniku nÃ¡rodnÃho parku **starost** i jeho **lesnÃkÅ¯m**. VytvoÅ□ili **plÃ¡n**, jak je **postupnÄ□ pÅ□emÄ□Å□ovat** na lesy, kterÃ© budou pÅ□ÃrodÄ□ bliÅ¾Å¡Ã. **NÃ¡strojem** ochrÃ¡ncÅ¯ pÅ□Ãrody se staly **motorovÃ© pily** a **harvestory**. CÃlem bylo pustit do lesa **vÄ□tÅ¡Ã mnoÅ¾stvÃ svÄ□tla,** aby se mohly vyvÃjet pÅ□irozenÄ□jÅ¡Ã dÅ□eviny v jeho niÅ¾Å¡Ãch patrech. A **udrÅ¾et** tak les **v zelenÃ©m stavu** co nejdÃ©le.

PÅemÄna smrkovÃ½ch monokultur v nÃ¡rodnÃm parku za pomoci harvestoru. Foto: VÃ¡clav Sojka

V **ideÃ¡lnÃm pÅÃpadÄ** by se v nÃ¡rodnÃch parcÃch **nemÄlo** tÃ©mÄÅ **vÅ¯bec kÃ¡cet**, **ale** ve smrkovÃ½ch monokulturÃ¡ch ÄeskÃ©ho Å vÃ½carska se vÄci mÄly jinak. SmrÄiny dÃky tomu ÅÃdly a u jejich paty se zaÄal rozvÃjet **zÃ¡rodek novÃ©ho lesa.** Je tÅeba pÅiznat, Å¾e **veÅejnost** vnÃmala lesnickÃ© zÃ¡sahy spojenÃ© s pÅemÄnou lesÅ¯ **s nedÅ¯vÄrou**. Ochrana pÅÃrody a tÄÅ¾kÃ© stroje? To nejde moc dohromady.

NovÃ½ les vyrÅ¯stajÃcÃ ve stÃnu dospÄlÃ½ch stromÅ¯: Foto: VÃ¡clav Sojka

Ale sucho a teplo vÃ¡s pÅedbÄhlo. A âonâ pÅiÅ¡el vykonat svÅ¯j Ãºkol...

Do roku **2017** se smrÄiny **daÅilo pÅemÄÅovat** pomÄrnÄ dobÅe, za sedmnÃ¡ct let existence nÃ¡rodnÃho parku sprÃ¡va **pÅetvoÅila zhruba Ätvrtinu** z nich (a za stejnou dobu nevysadila jedinÃ½ smrk). Ale v roce **2018** se ÃºplnÄ **zmÄnily podmÃnky**. V lÃ©tÄ nastalo **dlouhodobÃ© sucho**. TakovÃ©, Å¾e vyschly i nÄkterÃ© potoky. Tomu navÃc pÅedchÃ¡zely **dvÄ vichÅice** â Herwart na podzim 2017 a Friederike na jaÅe 2018.

VyschlÃ© koryto BrtnickÃ©ho potoka v NÃ¡rodnÃm parku Ä□eskÃ© Å vÃ½carsko - nÃ¡sledek extrÃ©mnÃho sucha v roce 2018. Foto: VÃ¡clav Sojka

PÅ□esto, Å¾e se podaÅ□ilo **smrky poÅ¡kozenÃ© vichÅ□icemi** ze zÃ¡sahovÃ½ch zÃ³n nÃ¡rodnÃho parku **odstranit**, vznikly v lesÃch **podmÃnky**, kterÃ© **lÃ½koÅ¾routu** smrkovÃ©mu **vyhovujÃ**. Ten pak postupnÄ□ napadal dalÅ¡Ã smrky oslabenÃ© dlouho trvajÃcÃm suchem a vysokÃ½mi letnÃmi teplotami.

SmrkovÃ© monokultury jsou nÃ¡chylnÃ© na poÅ¡kozenÃ silnÃ½m vÄtrem (nÃ¡sledky jednÃ© z vichÅic, kterÃ© se v letech 2017 aÅ¾ 2019 prohnaly nÃ¡rodnÃm parkem). Foto: VÃ¡clav Sojka

Bojovali jste o mÄ. Ale pÅÃroda byla na â□jehoâ□ stranÄ

SprÃ¡vci nÃ¡rodnÃho parku stÃ¡le **neztrÃ¡celi nadÄji**, Å¾e se podmÃnky zmÄnÃ a Å¾e tedy je **smysluplnÃ©** snaÅ¾it se rychlÃ½ **postup** lÃ½koÅ¾routa smrkovÃ©ho **brzdit**, Äi dokonce zastavit. Mohlo se **ochladit**, zaÄÃt **prÅ¡et**. Ale k tomu **nedoÅ¡lo**...

OslabenÃ© smrÄiny zaÄal masivnÄ napadat lÃ½koÅ¾orout smrkovÃ½ neboli kÅ¯rovec. Foto: VÃ¡clav Sojka

KÅ¯rovec se zaÄal **lavinovitÄ Å¡ÃÅit** do porostÅ¯, kterÃ© byly oslabenÃ© nejvÃce. **Snahy brzdit** jeho postup pokÃ¡cenÃm napadenÃ½ch stromÅ¯, jejich odkornÄnÃm a odvozem z lesa **vedly ke vzniku** rozsÃ¡hlÃ½ch **holÃ½ch ploch** v samotnÃ©m nitru nÃ¡rodnÃho parku.

Snaha zastavit lavinovitÃ© Å¡ÃÅenÃ kÅ¯rovce v zÃ¡sahovÃ½ch ÃºzemÃch nÃ¡rodnÃho parku vedla ke vzniku rozsÃ¡hlÃ½ch holin. Foto: VÃ¡clav Sojka

A pak jste pochopili, Å¾e potÅebuji jen vaÅ¡i dÅ¯vÄru. UmÃm si pomoct sÃ¡m...

StandardnÃ metody boje proti kÅ¯rovci v klimaticky extrÃ©mnÃm roce 2018 **nevedly k** oÄekÃ¡vanÃ©mu **vÃ½sledku**. Pokud by se na pÅÃstupu nic nezmÄnilo a sucho pokraÄovalo, **vznikaly by dalÅ¡Ã** a dalÅ¡Ã **holÃ© plochy**, na kterÃ½ch by obnovu lesa ztÄÅ¾ovaly extrÃ©mnÃ stanoviÅ¡tnÃ podmÃnky. V lÃ©tÄ horko a sucho, v zimÄ mrÃ¡z.

Jedny z nejvÄtÅ¡Ãch holin vznikly v PravÄickÃ©m a ÄernÃ©m dole. Foto: VÃ¡clav Sojka

PÅitom **les** uÅ¾ **nÄkolikrÃ¡t** i pÅÃmo v nÃ¡rodnÃm parku **ukÃ¡zal**, jak rychle se dokÃ¡Å¾e **obnovit sÃ¡m**. TÅeba po poÅ¾Ã¡ru u JetÅichovic v roce 2006. StojÃcÃ **uschlÃ© smrky** (v JetÅichovicÃch to byly borovice) pÅi obnovÄ mohou stÃ¡le bÃ½t k uÅ¾itku. **Poskytnou** cennÃ½ **stÃn**, zabrÃ¡nÃ vysuÅ¡ovÃ¡nÃ a pÅehÅÃvÃ¡nÃ pÅ¯dy a bÄhem postupnÃ©ho rozkladu dodajÃ pÅ¯dÄ i Å¾iviny.

PoÅ¾Ã¡ÅiÅ¡tÄ u JetÅichovic z roku 2006 samovolnÄ a rychle zarÅ¯stÃ¡ lesem. Foto: VÃ¡clav Sojka

TeÄ vidÃte suchÃ© stromy a myslÃte si, Å¾e jsem mrtvÃ½. A pÅitom jsem tak plnÃ½ Å¾ivota!

LidÃ© pÅi pohledu na odumÅelÃ© stromy mluvÃ o mrtvÃ©m lese. Snad nic nenÃ vzdÃ¡lenÄjÅ¡Ãho skuteÄnosti. SamozÅejmÄ, **stromy** hornÃho patra lesa odumÅely. Samy se vÅ¡ak **stÃ¡vajÃ Å¾ivotnÃm prostorem** pro pestrou Å¡kÃ¡lu hmyzu Äi hub. A na hmyz a houby se vÃ¡Å¾ou dalÅ¡Ã a dalÅ¡Ã druhy.

ZdÃ¡nlivÄ mrtvÃ½ les - ve stÃnu odumÅelÃ½ch stromÅ¯ vÅ¡ak bujÃ pÅekvapivÄ bohatÃ½ Å¾ivot. Foto: VÃ¡clav Sojka

V podrostu dÃky stÃnu a Å¾ivinÃ¡m z odumÅelÃ½ch stromÅ¯ vznikÃ¡ **prostor pro byliny i dÅeviny**. Semena v pÅ¯dÄ na jaÅe vzklÃÄÃ a bÄhem krÃ¡tkÃ© doby **se podrost zazelenÃ¡**. A v neposlednÃ ÅadÄ je tu Äasto i stÅednÃ patro lesa, dosud malÃ© stromy, kterÃ© rostly kvÅ¯li znaÄnÃ© mÃÅe zastÃnÄnÃ pomalu, nynÃ dostÃ¡vajÃ **novÃ½ impulz** pro svÅ¯j vÃ½voj.

I suchÃ½ les se brzy opÄt zazelenÃ¡. Foto: VÃ¡clav Sojka

Budu zas zdravÃ½ a silnÃ½. PrÃ¡vÄ se nadechuji k novÃ©mu rÅ¯stu...

NovÃ½ les povstane **velmi rychle**. Jeho **tvÃ¡Å** bude vÃ½raznÄ **jinÃ¡**, a Ä**e**kÃ¡ jej jinÃ¡ cesta, neÅ¾ souÄasnÃ© kulturnÃ smrÄiny. Na poÄÃ¡tku pÅevÃ¡Å¾Ã takzvanÃ© **pionÃ½rskÃ© dÅeviny**. BÅÃza, jeÅÃ¡b Äi borovice. PostupnÄ **se pÅidajÃ dalÅ¡Ã**, mezi nimi buky, duby, habry. NÄkdy jeÅ¡tÄ s **drobnou** lidskou **pomocÃ**, jako tomu bÃ½vÃ¡ v pÅÃpadÄ **jedlÃ bÄlokorÃ½ch**.

BÅĂzy rychle obsadÃ mÃsto uvolnÄnÃ© odumÅelÃ½m smrkovÃ½m lesem. Foto: VÃ¡clav Sojka

JistÄ se mÅ¯Å¾eme zamÄÅit na zÃ¡nik souÄasnÃ½ch smrÄin. PrÃ¡vÄ tak vÅ¡ak mÅ¯Å¾eme bÃ½t **svÄdky zrodu lesa** novÃ©ho, zdravÃ©ho a divokÃ©ho. TakovÃ©ho lesa, kterÃ½ mÅ¯Å¾e bÃ½t Å¾ivotnÃm prostorem pestrÃ©ho mnoÅ¾stvÃ druhÅ¯ a kterÃ½ souÄasnÄ slouÅ¾Ã ÄlovÄku jako mÃsto, na kterÃ©m se mÅ¯Å¾e tÄÅ¡it ze sledovÃ¡nÃ chodu pÅÃrodnÃch procesÅ¯.

PÅ□irozenÄ□ se vyvÃjejÃcÃ les je plnÃ½ Å¾ivota. Foto: VÃ¡clav Sojka

NemÄ□jte mu to za zlÃ©. PlnÃ Ãºkol, kterÃ½ mu pÅ□Ãroda dala!

LÃ½koÅ¾rout smrkovÃ½. KÅ¯rovec. PomÄ□rnÄ□ **malÃ½ brouk**, jehoÅ¾ jmÃ©no skloÅ□ujeme snad ve vÅ¡ech pÃ¡dech. Brouk, jehoÅ¾ se Ä□asto bojÃme, z nÄ□jÅ¾ mÃ¡me **respekt**. MÃ¡me jej vinit z toho, Å¾e hubÃ naÅ¡e smrkovÃ© lesy?

LÃ½koÅ¾rout smrkovÃ½ neboli kÅ¯rovec (skuteÄnÃ¡ velikost cca 5 mm). Foto: VÃ¡clav Sojka

PlnÃ Ãºkol, kterÃ½ mu uloÅ¾ila **PÅ□Ãroda**. VyhledÃ¡vÃ¡ **oslabenÃ© smrky** Ä□i celÃ© skupiny smrkÅ¯ a zahubÃ je tÃm, Å¾e poÅ¾ÃrÃ¡ lÃ½ko, kterÃ½m proudÃ ve stromu Å¾iviny. V pÅ□Ãhodných podmÃnkÃ¡ch se dokÃ¡Å¾e velmi rychle namnoÅ¾it (v teplÃ½ch a suchÃ½ch letech vytvoÅ□Ã aÅ¾ 4 generace roÄ□nÄ□!). ProstÅ□eli jsme mu stÅ¯l, a to opakovanÄ□. **ZmÄ□ny klimatu** mu takÃ© hrajÃ do karet. NenÃ tedy divu, Å¾e **se mu dnes** tak **daÅ□Ã**. I lidÃ© z nÄ□j vÅ¡ak mohou mÃt **uÅ¾itek**, vÅ¾dyÅ¥ zÅ□etelnÄ□ ukazuje cestu, kterou by se odpovÄ□dnÃ½ lesnÃk jiÅ¾ nemÄ□l vydat.

TypickÃ½ podkornÃ poÅ¾erek lÃ½koÅ¾routa smrkovÃ©ho. Foto: VÃ¡clav Sojka

Â

- 5176 zobrazenÃ

Sekce webu
PÅ□Ãroda

Source URL: *https://www.npcs.cz/kurovec-lesy-narodniho-parku*